

REDACTIEZEILBOOT

WATERKAMPIOEN de Marina

Het is een tijdje stil geweest rond de Marina. Ja, zij is nog onder ons, maar met grote wonden in haar prachtige lijf. Inmiddels ligt ze kermend op de operatietafel en de deskundige handen van de chirurg jeuken om haar te helen. Alleen het hout waarmee hij aan de gang wil, ontbreekt nog. Redacteur Gijs Loning gaat de boodschappen doen.

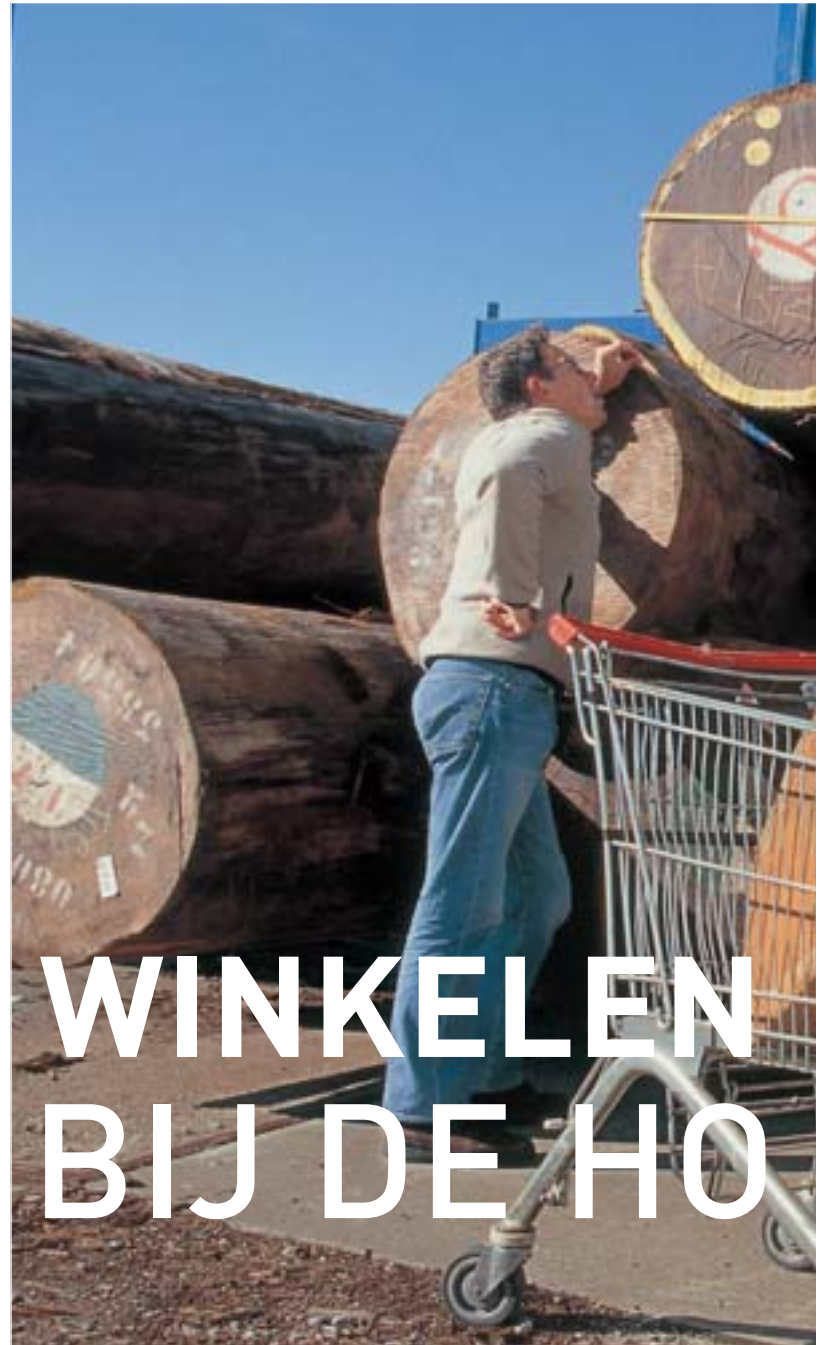
TEKST GIJS LONING | FOTO'S ALLART BLAAUBOER

WAAR haal je hout vandaan voor een te restaureren antiek schip?' Deze vraag speelt al sinds we de eerste gaten in onze Marina aantreffen. Het antwoord ligt voor de hand: bij de houthandel! Maar de Marina is niet zomaar een schip en dus niet gebouwd van 'zomaar' wat hout. Bij Praxis, SuperDoe, Fixit en de Gâmmâh kunnen we dus niet terecht. Benno Rexwinkel – eigenaar van Rexwinkel Jachtbouw en onze 'chirurg' – kent de adresjes. Benno: 'Wat we eigenlijk zoeken, is hetzelfde hout als waarvan de Marina is gebouwd en het liefst ook nog uit dezelfde periode.'

NOORS GRELEN: ANTIK

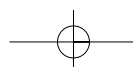
Onze Marina is gebouwd van oud Noors grenen, heeft eiken spanten en verder zit er nog wat mahonie aan. Benno: 'Mahonie is nog redelijk ruim voorhanden en eiken is ook niet echt een moeilijkheid. Het echte probleem zijn de grenen gangen. In deze kwaliteit bestaan ze gewoon niet meer.' Als Benno het over kwaliteit heeft, dan bedoelt hij ook kwaliteit.

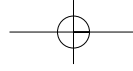
Van de gangen van de Marina kan Benno lyrisch worden. In de eerste plaats zijn ze lang. Ondanks vele reparaties zijn er nog steeds een paar die de volle lengte van het schip omspannen. In de tweede plaats is de tekening van de nerven heel erg fijn, wat duidt op erg sterk hout dat niet snel zal barsten. Ten derde zitten er in dat oude hout nauwelijks kwasten. Deze kwaliteit oud grenen kom je dus niet meer tegen. Benno: 'Waar ze nog wel eens mooie, lange stukken naar boven halen, is bij oude heipalen.' Erop wachten tot

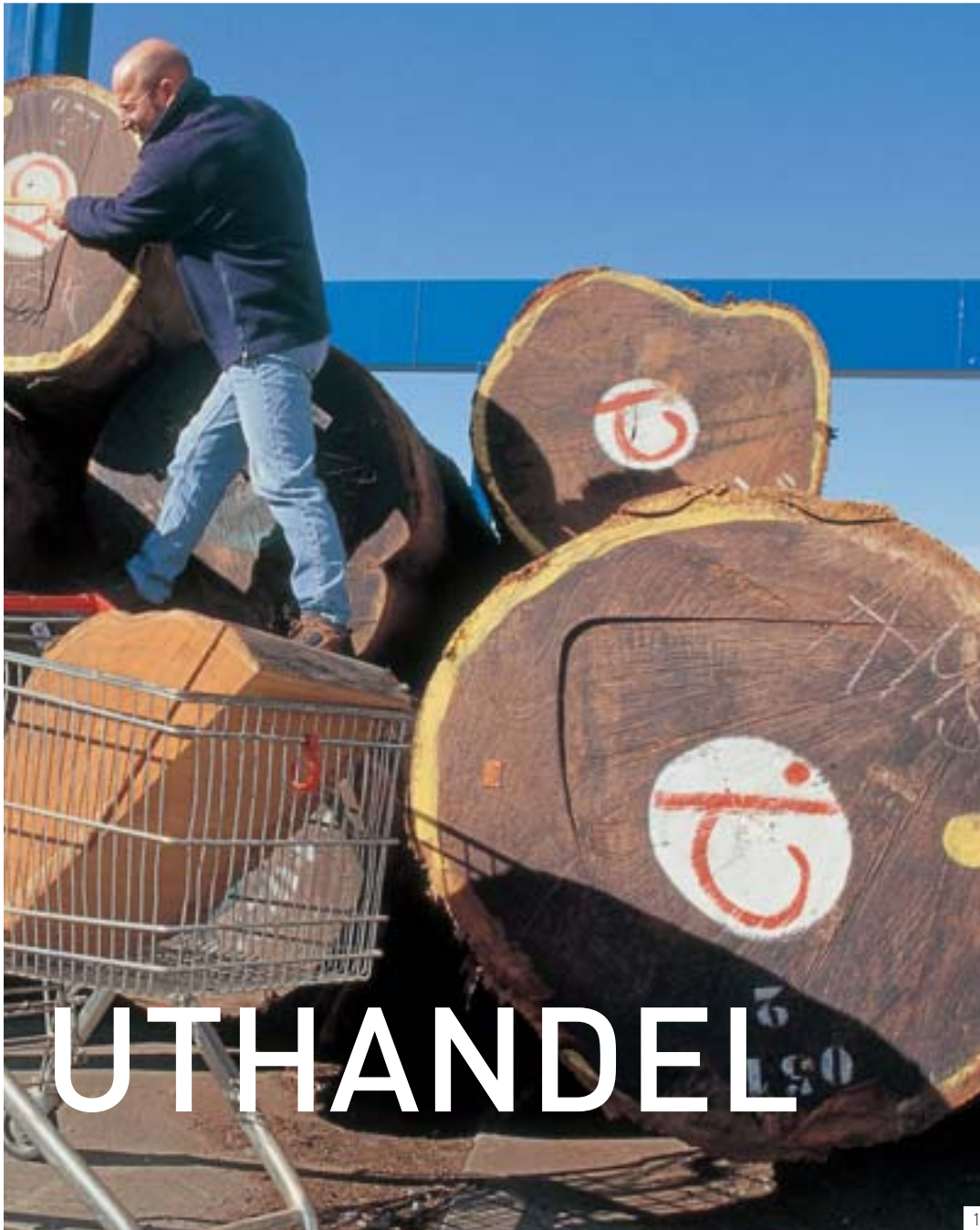
er zoiets naar boven komt, wordt voor ons een te grote gok, dus reizen we af naar een van Benno's vaste adresjes: Houthandel Boogaardt in Krimpen aan de Lek.

Langs de rivier staat het enorme complex van de houthandel. Niet voor niets op deze plek: vroeger werden hier de grote stammen per schip aangevoerd. We worden hartelijk ontvangen door Jasper Brinkman, één van de vertegenwoordigers van de firma. Benno heeft met hem in een eerder stadium al contact gezocht en onze problemen voorgelegd. Op het terrein staan vier loodsens tot de nok toe gevuld met hout. Daar moeten onze zorgen op te lossen zijn. Voor de goede orde beginnen we bij hal één, al laten Jasper en Benno meteen blijken dat we deze kunnen overslaan, omdat daar vooral vurenhout ligt. Toch wil Benno mij wel even laten

OP ZOEK NAAR HET BESTE VAN HET BESTE

UITHANDEL

zien waarom we dit echt niet kunnen gebruiken. We lopen tussen grote stellages door en af en toe trekt Benno wat uit het schap. Voor mij is het gewoon hout, zoals je dat ook bij de grotere doe-het-zelfzaken koopt. 'Dat is dus niet zo', corrigeert Benno. Hij wijst erop dat het meeste hout daar zo krom is als een hoepel. 'Alles wat hier ligt, is tenminste recht.' Daarna komen de heren los en beginnen Jasper Brinkman en Benno als echte kenners. Vaktermen als 'veel spint', 'weinig spint', 'dosse gezaagd' of 'kwartiers gezaagd' vliegen door de ruimte als verse splinters van een zaagmachine. Ik luister aandachtig, maar begrijp er nog weinig van. Wat ik wel leer, is dat hout wordt onderverdeeld naar duurzaamheidsklassen, waarbij klasse 1 het duurzaamst is en klasse 5 het minst. Vuren valt onder klasse 4 en is dus niet

1 Redacteur Gijs Loning en 'Marina-chirurg' Benno Rexwinkel shoppen bij de houthandel. 'Deze doen?'

2 Dikke balken teak: het spaarpotje van het bedrijf.

3 en 4 Uit deze mooie stukken eiken moeten toch een paar wrangen te halen zijn?

5 Een hal vol oregon pine, hét materiaal voor onze nieuwe gangen.

2

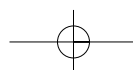
3

4

5

REDACTIEZEILBOOT

1

2

1 Oregon pine zover je kijken kunt.

2 Met het lijstje in de hand zoeken we uit wat we nodig hebben.

3 Twee stukken oregon pine, verschillende kwaliteit. De structuur van het bovenste stuk is grover dan die van het onderste. Wij willen het laatste.

4 Dikke, eiken stammen die de hoofdtimmerman van de Delft uitzocht voor de negentiende-eeuwse replica.

5 Oregon pine met lengte, breedte en dikte. De drie duims dikke planken moeten worden verzaagd zodat we drie planken krijgen van een duim dik.

3

4

5

geschikt voor onze gangen. Tenzij we ze over een jaar fijn nóg een keertje willen vervangen...

TEAK: SPAARPOTJE

Van de hal vol vuren steken we door naar de afdeling teak. Zo'n 90 procent van wat Boogaardt daar heeft liggen, is bestemd voor de jachtbouw. Het is tevens ook de duurste houtsoort die het bedrijf op voorraad heeft. De prijs van teak begint bij ongeveer 3.000 euro en loopt op tot een slordige 8.000 euro per kubieke meter voor een echt mooi stuk. Benno's oog valt op een paar prachtige, zware balken. Jasper Brinkman: 'Een spaarpotje voor het bedrijf.'

In de hal liggen teakhouten boomstammen van verschillende pluimage. Sommige donker, andere weer wat lichter – blond in vaktermen. Overeenkomst: allemaal zwaar in gewicht. Benno laat me erover aaien. Terwijl ik met mijn vingers over het hout strijk, zegt hij: 'Voel je hoe vet het is?' Die vettheid maakt dat teak zo goed bestand is tegen weersinvloeden en dat het veel als dekbekleding wordt gebruikt.

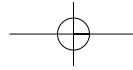
Ook deze dekdelen zijn voorradig. In grote stapels liggen ze te wachten op een koper, keurig geschaafd en met aan weerszijden een sponning voor de kitnaad. Helaas: geen teakdek op de Marina. Origineel is deze met linnen bekleed, dus dat gaan we weer zo doen. Op de redactie woedt een discussie over teak en of we niet het goede voorbeeld moeten geven door het niet te gebruiken. Jasper Brinkman van Boogaardt geeft daarentegen te kennen dat er inmiddels aardig wat teak wordt gekweekt en dat het dus zeker verantwoord is te gebruiken. Deels vindt deze productie plaats in Birma, waar al in begin 1800 de eerste teakplantages werden neergezet. Ook wordt er tegenwoordig teak in Zuid-Amerika en Afrika geproduceerd. Minpuntje is echter dat deze snel groeiende productiebossen niet het allermooiste teak leveren, zoals dat in de jachtbouw wordt gevraagd. Het enige echt 'mooie' hout op de Marina is het mahonie van de kajuitopbouw – die we er zonder al te veel kleurscheuren vanaf hebben gekregen. Wel is een aantal dekljsten naar z'n grootje gegaan, dus deze zullen vervangen moeten worden. Maar dat komt later.

EIKEN: WRANGEN EN SPANTEN

Na twee hallen word ik ongeduldig. We hebben nog niets gevonden voor onze Marina. Achter het bedrijf liggen aan het water boomstammen van 1 meter in doorsnede en ruim 10 meter lang. Tegen de achterwand van de hal liggen grote stammen teak en aan het uiteinde ervan zitten grote gaten. Boven mijn hoofd moet een groot vraagteken zichtbaar zijn, want meteen zegt Jasper: 'Van de olifanten die ze het bos uit trekken'. Ja, tuurlijk.

Aan het water liggen de grote eiken stammen die meestal uit Frankrijk worden aangevoerd. 'Sinds de laatste grote storm is er ook in Denemarken nogal wat voorradig', zegt Jasper Brinkman. Hier ligt ook al het hout dat wordt gebruikt voor de replica van de Delft, een achttiende-eeuws lineschip dat in de Oude Haven van Rotterdam wordt gebouwd. 'Kijk, die kromme stukken zijn speciaal door de hoofdtimmerman uitgezocht vanwege die kromming. Het worden de spanten.'

'Eiken?', hoor ik mezelf denken, 'daar zijn wij toch ook naar op zoek?' Ik heb gelijk, maar dunne eiken stukken die echt ideaal zijn voor onze spanten liggen niet hier, maar bij het dochterbedrijf Van Ierssel in Etten-Leur. Benno en Jasper overleggen. Volgens Benno hebben we Amerikaans wit in plaats van Amerikaans rood eiken nodig, omdat dit duurzamer is en daarnaast makkelijker te stomen. Dit laatste is be-

TOT DE NOK TOE VOL MET HOUT

1

2

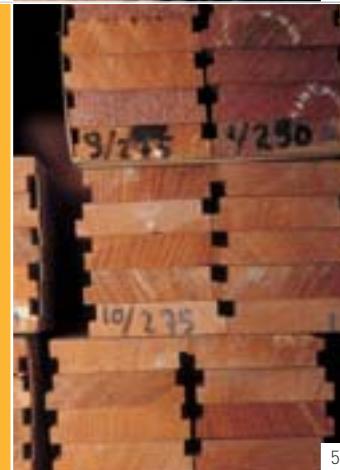

3

4

- 1 De MEGA-zagen.
- 2 Het donkere gedeelte is de kern van het hout en het lichtere deel heet in vaktermen spint. Dit is het laatst aangegroeide hout en het zwakkere gedeelte van een stam. Je moet het vergeten als je echt iets constructiefs wilt maken.
- 3 Prachtige gevlamde tekening in een plank eiken.
- 4 'U wilt een stukje van dichterbij bekijken? Zorgen we voor.'
- 5 Voorbewerkt teak voor een dek.

5

langrijk omdat je dan de spanten makkelijk kunt buigen en met klinknagels op zijn plaats kunt vastzetten. Jasper zal ervoor zorgen dat het juiste eiken naar Benno gaat, zodat we niet nog eens naar Etten-Leur hoeven. Toch kijken we hier niet voor niets. De Marina heeft ook nog zoiets als wrangen. Die moeten stuk voor stuk worden vervangen en daar hebben we een paar forse delen eik voor nodig. Met een meetlint zoekt Benno tussen de bergen hout en na een kwartiertje kan ik eindelijk wat in de bij de plaatselijke supermarkt geleende winkelwagen gooien.

OREGON PINE: EINDELIJK GANGEN

We gaan verder en nemen een kijkje in de rondhoutzagerij waar de zaagmeester druk doende is een stam Azobe in verschillende bruikbare maten te zagen. Van hanteerbare zagen is hier geen sprake. Alles heeft het formaat MEGA. We reizen door naar de hal met oregon pine.

Oregon pine is het antwoord op de vraag: wat voor hout gebruiken we voor de gangen? Het ligt het dichtst bij het oude Noorse grenen waarvan de romp van de Marina is gemaakt. Het komt – zoals de naam al doet vermoeden – uit Noord-Amerika. De naam dankt deze houtsoort aan de Amerikaanse staat Oregon waar deze houtsoort vroeger hoofdzakelijk vandaan kwam. Maar de soort beperkt zich niet tot staats- en landsgrenzen en dus bestaat er ook zoiets als oregon pine uit... juist, Canada. Het hout heeft een aantal kenmerken waardoor het zo geschikt is voor gangen. De bomen staan in het noordelijke deel van Noord-Amerika. Doordat de temperatuur daar gemiddeld vrij laag is, groeit het hout niet te snel, waardoor de jaarringen hecht op elkaar komen te

liggen. Het gevolg is dat het hout sterk, maar buigzaam wordt. Ook zitten er relatief weinig kwasten in. Toch is ook de ene oregon pine de andere niet. Met een deskundig oog zoeken Benno en Jasper naar planken die lang genoeg zijn, zodat er niet al te veel lassen gemaakt moeten worden. De lange en brede planken zijn prima, alleen te dik. Daar komt de zagerij van pas. Uit een drie duims dikke plank kunnen we drie lengtes halen. Benno zoekt die planken uit waar de jaarringen het dichtst op elkaar zitten. De grovere blijven buiten schot. Jasper Brinkman van het houtbedrijf: 'Die met de ringen dicht op elkaar zijn veelal uit de oude bossen. De andere komen uit productiebossen waarvan de bomen gewoon sneller groeien.'

Ik merk dat ik wat geleerd heb als ik zeg 'dat er op dit stuk wel veel spint zit'. 'Juist', zegt Benno, 'dat moeten we dan ook niet hebben.'

We werken het boodschappenlijstje af. Resultaat: één winkelwagentje is niet groot en zwaar genoeg. Gelukkig bezorgt Boogaerd de betere bestellingen 'aan huis'. We kunnen aan de operatie beginnen. In de hoop dat de patiënt weer snel aan de beterende hand zal zijn. Wij hebben er alle vertrouwen in. U toch ook?! ✂

MEER WETEN OVER HOUT

Op internet zijn enkele goede sites over hout te vinden. De beste is www.houtinfo.nl, hierop staat letterlijk alles over houtsoorten, toepassingen en waar je rekening mee moet houden bij de verwerking.

